

de semine ejus, qui custodiunt mandata Dei, et habent testimonium Jesu. « Et stetit super arenam maris (Apoc. xii), » ait idem qui superiora viderat : « et vidi de mari, bestiam ascendentem, habentem capita septem et cornua decem, et super cornua ejus decem diademata, et super capita ejus nomina blasphemiarum. Et bestia quam vidi similis erat pardo, et pedes ejus sicut ursi, et os ejus sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et unum de capitibus suis quasi occisum in mortem, et plaga mortis ejus sanata est (Apoc. xii). » Bestia hæc septem capitum, ipse draco est, cujus de sex capitibus contra Verbum Dei bellando superatis, hactenus sermo habitus est, septimum caput hic mira locutionis gravitate designatur, cum dicitur : « Et unum de capitibus suis quasi occisum in mortem, et plaga mortis ejus sanata est, et admirata est universa terra post bestiam (ibid.). »

CAPUT X.

Quomodo plaga mortis ejus sanata sit.

Caput istud sine dubio Antichristus erit, in quo exardescet illa est draconis ira novissima, de qua dictum est : « Et iratus est draco in mulierem, et adjecit facere prælium cum reliquis de semine ejus (Apoc. xii). » Quid porro est quod caput istud quasi occisum in morte dicitur : « et sanata est plaga mortis ejus ? » Itemque postmodum Scriptura dicit, « quia habet plagam gladii et vixit. Ubina accepit plagam gladii, et quomodo sanata est plaga ejus, aut vixit ? » (Apoc. xiii.) Nimirum cum alia possint convenienter dici, deficientibus tamen certis sacræ Scripturæ testimoniis, magis iste sensus placet, quia dudum in cælo damnationis æternæ sententiam accepit. Et hæc est in capite isto plaga gladii et mortis. Ille namque homo peccati, filius perditionis, non simpliciter homo, verum etiam diabolus erit, et adventus ejus operatio Satanæ, operatio erit erroris. Diabolus, inquam, sive Satanæ, qui adversatur et extollitur supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Quando iste propter superbiam de cælo cecidit, procul dubio plagam gladii, plagam mortis accepit. Sicut apud Ezechielem dicitur in eum sub nomine Assur sive Pharaonis : « Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam, in medio incircumcisorum dormies, cum his qui interfecti sunt gladio (Ezech. xxxi). » Quomodo autem sanata est plaga mortis ejus ? Quomodo et plagam habet tanti gladii et vixit ? Falso nimirum sanata est plaga ejus, et falso vixit. Plagæ ejus curatio, culpæ est defensio, et in plaga gladii vivere, hoc illi in ipsa pœna superbire. Hoc quippe in isto dicto est admiratio et præsumptioris execratio, quod cum percussus sit et factus diabolus, extollitur et ostendit se tanquam sit Deus. Cum enim diabolus vult se ostendere Deum, quid nisi mortuus contendit se esse vivum ? Exemplum miraculi hujus sumere licet de quolibet imitatore ejus. Cum enim quis pro culpa sua justo judicio de Ecclesia pellitur, et tunc in su-

perbiam elatus et defendens opera sua, judices quoque criminatur quod illi injusti, ipse autem sit justus. Nimirum plaga ejus infelicitè sanata est, et mendaciter vivit, quia Dei judicio injustus, suo autem justus est.

CAPUT XI.

Caput illud esse Antichristum cui draco dedit vires suas, et potestatem magnam.

Verba non sufficiunt ad rem consequendam, maxime ubi audimus quia dedit illi draco virtutem suam, et potestatem magnam. Quid enim hoc sibi vult ? Quo tendit etiam in isto diabolus ? Num per hoc Altissimo similem se fore arbitratur ? « Altissimus namque Antiquus dierum, ubi, sicut apud Daniele legimus, thronis positus sedit, et ecce in nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat, et usque ad ipsum pervenit, et in conspectu ejus obtulerunt eum, et dedit ei potestatem et honorem et regnum (Dan. vii). » Num perversus imitator dando illi bestię sive homini peccati virtutem suam et potestatem magnam, dicit adhuc « similis ero Altissimo (Isa. xiv), » id est sicut fecit Deus, quod suum erat in Christo, faciam et ego, quod meum est in Antichristo. Ecco quis animadvertens non admiretur qualem usque in finem sive consummationem de genere humano processerit, hinc bonum propositum Dei, inde malum oppositum adversantis diaboli. De una eademque massa unus exsurrexit, qui Deus et homo est, et alius, qui diabolus et homo erit, venturus est. In isto bonitas prædicatur Dei, in illo perversitas agnoscitur diaboli. Isto namque nihil melius, illo nihil deterius. Iste enim Deus super omnia benedictus, illo diabolus infra omnia maledictus. In isto sibi Deus complacuit, et in æternum complacebit ; in illo sibi diabolus complacens, postquam elevatus fuerit in sublime, stultus apparebit. Iste de cælo descendit et de humilibus ascendit sicut virgultum, et sicut radix de terra sitiens. Ille de cælo cecidit, et de cunctis superbire filii ascendet tanquam bestia de mari.

CAPUT XII.

Quid sit illud Apostoli : « Et nunc quid detineat scitis, ut reveletur suo tempore. » Et de sacramento mulieris bestię insidentis.

Non sua voluntate moratur diabolus aut veni-
D tardat Antichristus, sed contra suum velle detinetur, cum sit in omne malum pronus ac festinus. « Et nunc quid detineat scitis, » ait Apostolus. (II Thess. ii.) Quid est illud ? Videlicet quia nondum venit tempus ejus. (Ibid.) Quia tempora non in istius sive cujuslibet alterius, sed in sua solius potestate posuit Deus. Hoc oportet subintelligere. Sequitur enim : « Ut reveletur in suo tempore (ibid.). » Quod idem est ac si dicat, quia superna potestas impatientem moræ, jamque volentem revelari detinet, ut non reveletur nisi in suo tempore. Nam ut scias quam invitus detineatur, quam propere vellet revelari : « Jam, inquit, mysterium operatur iniquitatis (ibid.), » subauditur quantum potest, videlicet maxime per sævitiam Neronis, qui, quamvis fuerit

malignus, minus tamen in illo diabolus potuit quam in isto poterit, « in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus, et in omni seductione iniquitatis (*II Thess. II*). » Et quantum differtur vel quod signum temporis ejus? « Tantum, ait, ut qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat (*ibid.*). » Cum Apostolus hæc scriberet Thessalonicensibus, quis tenebat, et quid tenebat? Nimirum Romanus rex sive Cæsar orbis imperium tenebat, non dicit de unius persona hominis, verbi gratia, Neronis, sed de cunctis regibus Romani imperii, qui, quamvis plures numero, unus tamen sunt imperio. Hic sensus non solum ratione, verum etiam constat auctoritate. Nam post aliqua eidem Joanni angelus dicit: « Quare miraris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris et bestię, quę portat eam, quę habet capita septem et cornua decem. Septem capita, septem montes sunt, super quos mulier sedit, et reges septem sunt. Quinque ceciderunt, et unus est, et alius nondum venit, et cum venerit, oportet eum breve tempus manere (*Apoc. XVII*). » Bestia namque septem capitum, et hic ubi mulier, id est cupiditas sedet super bestiam, et illic ubi bestia de mari ascendebat, universitas est impiorum. Sicut jam superius sive hactenus in dracone septem capitum longo tractatu est demonstratum, septem capita septem regna, per quę hæc bestia sive draco vim suam exigit contra promissionis verbum. Cum igitur dicit « septem capita, et septem reges sunt, quinque ceciderunt, unus est, et alius nondum venit, » septem reges, cunctos eorumdem regnorum reges intelligi oportet, sive pro ipsis septem regnis scriptum esse, septem sunt reges, quorum « quinque ceciderunt, » ait, scilicet Ægyptius, Israeliticus, Babylonius, Persicus, Macedonicus. Et unus est, qui et sextus, videlicet Romanus, et alius nondum venit, ipse erit Antichristus.

CAPUT XIII.

Quare Apostolus tam obscure dixerit: « Tantum qui tenet, teneat, donec e medio fiat. »

Itaque et sapientibus satis dictum, tantum ut « qui tenet nunc, teneat donec de medio fiat (*II Thess. II*). » et insipientibus data occasio non est, quam nancisci potuissent, si ita manifestius dixisset, Roma quę nunc tenet, sive Romanum imperium, quod nunc tenet, sub se gentes teneat, donec de medio fiat, sive donec discessio fiat. Superbia namque hominum Romam volebat esse urbem æternam, et æternum Romanorum imperium, ac proinde nusquam fore religiosus quis impatientius audiret blasphemiam in Deum, quam Romani principes sive milites sine Romani imperii per Christi prædicari Evangelium. Satis nimiumque offenderunt eos Evangelii prædicatores, etiam « nemini dantes ullam offensionem (*II Cor. VI*). » quanto magis si jam publice discessionem illam futuram prædicarent? Hæc pro difficultate apostolicę locutionis breviter dicta sint porro quando qui tenet, nunc tenere debeat, vel quam multos post annos de medio fieri, vel discessio venire debeat, maxime propter eandem cautelam scribere

A non debuit, fortassis nec ipsi revelatum fuit, quando vel hoc fieri, vel quod post annos ille iniquus debeat revelari, sicut nec Danieli, cui dicenti ad virum, qui indutus erat lineis: « Usquequo finis horum mirabilium? (*Dan. XII*). » Itemque: « Domine mi, quid erit post hæc? » non fuit responsum quod querebat, sed hoc audivit: « Vade Daniel, quia clari sunt signatique sermones usque ad tempus præfinitum (*ibid.*). » Ad discipulos quoque de temporibus quærentes, loquitur Salvator ipse: « Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quę Pater posuit in sua potestate (*Act. I*). »

CAPUT XIV.

Quantam iram draco excitaturus sit per Antichristum, et quod Dominus Jesus interfectorus sit ipsum spiritu oris sui.

B Iram draconis, quam exercebit per illum hominem peccati, per illum filium perditionis, iratus in mulierem sæpeditam, et adjiciens bellum facere cum reliquis de semine ejus, frustra laborat quis sufficientibus declamare verbis. Major enim res erit sermone imo et cogitatu hominibus, præsertim cum ipse Dominus ore proprio prælixerit: « Erit enim, inquit, tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet, et nisi breviter fuissent dies illi, non fuisset salva omnis caro, sed propter electos breviantur dies illi (*Matth. XXIV*). » Proinde, quoniam sermo quoque prolixior habitus jam ad finem tendit, et sollicitudo deesse non debet loquenti aut scribenti, ne forte nimietate fastidium generet legenti sive audienti, veniendum est ad id in quo est consummatio denarrati certaminis, consummatio victorię Verbi Dei. Quid est illud? profecto destructio illius iniqui, et judiciaria sedes sive sessio Filii hominis Jesu Christi, quemadmodum ipse post prænuntiationem illius magnę tribulationis breviter innuit: « Et tunc, inquit, videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna et majestate, cum virtute multa et gloria (*ibid.*). » Qualis ergo erit destructio illius iniqui? « Dominus Jesus, inquit Apostolus, interficiet eum spiritu oris sui (*II Thess. II*). » quoque modo per prophetam fuerat prædictum: « Et spiritu labiorum suorum interficiet impium (*Isa. XI*). » Et quidem multos interfecisse legitur Dominus, sed de nulla persona nunc occurrit memorię sic esse dictum, quod interfecerit spiritu oris sui, sive spiritu labiorum suorum præter illum impium, iniquum. Num ergo propter singularitatem illius magnitudinem, nimiamque fortitudinem Spiritus sanctus, qui est Spiritus Domini Jesu, mittendus erit contra eum, nec aliter ille iniquus poterit interfici, nisi per semetipsum irruat super eum Spiritus Domini. At iste Spiritus sanctus, spiritus Domini Jesu, non ad mortificandum solet eniti, non nisi ad vivificandum consuevit immitti. Nec enim in ipso mors est, cum ipse potius vita sit. Aliter igitur intelligendum est hic de spiritu oris, sive labiorum Domini Jesu, et hoc fiet commodius, si illud quoque propheticum in præsens adducatur vox di-

rentis : « Clama, Et dixi : Quid clamabo? Omnis caro A fenum, et omnis gloria ejus quasi flos agri. Exsiccatum est fenum, et flos cecidit, quia Spiritus Dei insufflavit in eo (*Isa. xl.*). » Omnis homo vivens et quid, rogo, tibi est facilius quam sufflare, quid infirmus, rogo, coram te, quam illud quod sufflando potes dejicere? Igitur per timet exemplum animadvertere promptum est quam vere fortis sit Dominus Jesus, cujus nomen Verbum Dei, Verbum Deus, et quam vere universa vanitas erit etiam ille homo vivens (*Psal. xxxviii.*), totius generis **644** humani tyrannus maximus, tyrannus diabolicus, quia quam facile tibi est sufflando dissipare filum telarum aranearum, tam facile, imo facilius erit et illum iniquum interficere, multis conjecturis quæ hinc solent fieri. Per hunc sensum arbitror quempiam B posse liberari.

CAPUT XV.

Interfecto Antichristo, consummatam esse victoriam Verbi Dei.

Interfecto Antichristo, paucis, id est quadraginta quinque diebus, ut ex Danielis visione conjicitur, interjectis, veniet in majestate sua Dominus, et « novissima omnium inimica destruetur mors (*I Cor. xv.*). » Quomodo destruetur? « Ipse Dominus, ait Apostolus, in jussu et in voce archangeli, et in taba Dei descendet de cælo, et mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus (*I Thess. iv.*). » Illa destructio mortis, consummatio erit victoriæ Verbi Dei, consummatio propositi Dei, cum hoc dicto Verbi Dei triumphantis : « Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi (*Matth. xxv.*). » Quod dicit « a constitutione mundi; » hoc est, ab eo tempore vel die quo constituebatur mundus in creatione generis humani, quando creatis duobus primis : « Crescite, ait, et multiplicamini, et replete terram (*Gen. i.*). » Cum enim duo tantum essent, dicendo illis, « crescite et multiplicamini, » illam attendebat multipliciter quæ stabit a dextris, et tunc parabat illis regnum præfinitum habens numerum, quantus deberet percipere regnum Dei. Nam qui super numerum illum multiplicati sunt, quique stabunt a sinistris, non D pertinent ad benedictionem Creatoris, neque fuissent nati, nisi intercessisset causa peccati, quo peracto : « Multiplicabo, inquit ad mulierem, æruinas tuas et conceptus tuos (*Gen. iii.*). » Erit igitur opportuna commemoratio constitutionis mundi, et benedictionis, qua omnes suos electos benedixit, dicendo : « Crescite et multiplicamini, » magnæque et ineffabilis erit materia laudis, et angelis, et hominibus sanctis in eodem dicto triumphatoris : « Venite, benedicti Patris mei, possidete regnum paratum vobis a constitutione mundi. » Tunc vere in Domino laudabitur omnis anima, et tunc audientes mansueti lætabuntur (*Psal. xxxiii.*), et lætantes admirabuntur, quod illa benedictio prima inter tot male-

dicionum spinas, de quibus vel contra quas præsentii opusculo tractavimus, perire aut exinaniri non potuit, videntes nullum deesse ex omnibus electis Dei per curam atque providentiam ejus qui illos præscivit, atque prædestinavit, vocavit atque justificavit, et magnificavit per gratiam ejusdem Filii sui (*Rom. viii.*), per incarnationem, passionem et resurrectionem ejusdem Verbi sui, cujus imaginis conformes prædestinati sunt fieri (*ibid.*).

CAPUT XVI.

Quid sit quod ad beatum Job dictum est : « Ecce spes ejus frustrabitur eum. »

Tunc verum apparebit dictum illud ad beatum Job de dracone illo toties nominato : « Ecce spes ejus frustrabitur eum, et videntibus cunctis præcipitabitur (*Job xl.*), » simulque omnes impii præcipitabuntur cum eo, dicente triumphatore et iudice his qui erunt a sinistris ejus : « Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus (*Matth. xxv.*). » Quomodo illos præcipitabit? Nimirum quod de uno homine peccati filio perditionis Antichristo Apostolus dixit : « Dominus Jesus interficiet eum spiritu oris sui (*II Thess. ii.*), » hoc et de diabolo et angelis ejus et de cunctis impiis hominibus, et si verbis vel syllabis eisdem non dixit, vult nihilominus et oportet intelligi quia præcipitabit eos spiritu oris sui, id est tam facile, ut tu sufflando exiguum quid pulveris, aut fumi in auram dispergis. Nam, sicut jam supra dictum est pro facilitate Omnipotentis, qui non laborat ageundo quid, et Apostolus dixit, quod « illum iniquum Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, » et propheta dixerat, « spiritu labiorum sanctorum interficiet impium. » Quod si auctoritas quæritur de cunctorum impiorum damnatione quod præcipitanti sint eadem facilitate: Ecce et alius propheta dixit, quod jam supra commemoratum est : « Omnis caro fenum, exsiccatum est fenum, et cecidit flos, quia spiritus Dei sufflavit in eo (*Isa. xl.*). » Et in Job scriptum est : « Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, et seminant dolores, et metunt eos, flante Deo periisse, et spiritu iræ ejus esse consumptos (*Job iv.*). »

CAPUT XVII.

Quid sit spiritu oris Domini aliquid fieri.

Eadem quidem facilitate omnia bona quoque fecit, et facit omnipotens Verbum, et ipsam facit resurrectionem mortuorum, sed in hujusmodi dictionem flandi, vel exsufflandi sanctus Scripturæ Spiritus proferre non consuevit. Contra superbiæ solet taliter edicere, ut illic : « Flavit spiritus tuus, et operuit eos mare (*Exod. xv.*). » Quod si quis obijciat, et illud scriptum esse : « Flavit spiritus ejus, et fluent aquæ (*Psal. cxlvii.*). » Cito respondetur non esse hoc dictum de spiritu iræ, sed de Spiritu gratiæ. Et quamvis facile sit Deo peccatoris cor compungere, non tam propter facilitatem ejusmodi dictum esse : « Flavit spiritus ejus, » quam propter insinuandam divini ignis dulcedinem, quod cum frigidum cor aspirando tetigerit, ita temperat et emol-